Република Северна Македонија
Општинско основно училиште
Гоце Делчев
Бр. 01-372/1
29.08. 2025 год.
Демир Хисар

ИНТЕРЕН АКТ

за

Пријавување и заштита на ученик-жртва на која било формите на насилство, злоупотреба и занемарување

август 2025 година

Врз основа на член 66 став(14) од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.161/19,229/20,03/25 и 74/25), и Правилник за пријавување и заштита на ученик жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување, издадено од МОН (број:18-9670/1 од 07.07.2025год.), Директорот на ООУ „Гоце Делчев“ донесе:

ИНТЕРЕН АКТ ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА УЧЕНИК-ЖРТВА НА КОЈА БИЛО ОД ФОРМИТЕ НА НАСИЛСТВО,ЗЛОУПОТРЕБА И ЗАНЕМАРУВАЊЕ

Член 1

Со Интерниот акт за постапување во ситуации на насилство (во понатамошниот текст Интерен акт) се регулираат правата, обврските и одговорностите, како и начините на постапување на директорот на училиштето, стручните соработници, наставниците, учениците, родителите и другите вработени во училиштето во ситуации на зголемен ризик и насилство во училиштето, со цел заштита на учениците и сите вработени.Целта на Интерниот акт е да се развива и промовира ненасилство во училиштето, да се превенираат сите можни ситуации на насилство и адекватно да се постапува во конкретни кризни ситуации со цел заштита на учениците, родителите и сите вработени во училиштето. Принципите на кои се темели овој Интерен акт е најдобар интерес на детето, стручност и одговорност, информираност, како и забрана на

секаков вид на насилство, дискриминација, злоупотреба или занемарување.

Член 2

Насилството е употреба на сила и моќ на едно лице што предизвикува повреда и штета врз друго лице. Насилното однесување може да се случува во различни релации: возрасен – дете, дете – дете, возрасен – возрасен.

Под насилство се подразбираат сите форми на физичко, психолошко, врсничко, социјално, сексуално и кибер насилство, како и сите форми на злоупотреба, занемарување или несовесно постапување, малтретирање или експлоатација.

Превенција од насилното однесување и спречување на насилството претставува збир на мерки и активности кои имаат за цел создавање безбедна, сигурна и поддржувачка средина, односно развивање и негување на атмосфера на соработка, почитување на различностите, конструктивна комуникација и следење на одредени правила на однесување во рамките на воспитно-образовните активности, развивање на вештини за препознавање и ефикасно реагирање во ситуации на насилство.

Член 3

- Сите вработени во училиштето треба да се запознаени со Упатството и Интерниот акт за постапување во случаи на насилство.
- Училиштето е должно да ги објави Упатството за постапка за пријавување и заштита на ученик жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување и овој Интерен акт на веб страната на училиштето.
- Училиштето е должно редовно, најмалку еднаш во 4 години да го ажурира овој интерен акт, согласно потребите на сите лица вклучени во училишниот живот.

- Училиштето назначува контакт лица за пријавување на насилство чии податоци се поставени на веб страната на училиштето.
- Секој одделенски раководител на паралелката е должен да го претстави овој Интерен акт и Упатството на часот на одделенската заедница на почетокот на учебната година, на начин приспособен за возраста на учениците.
- Училиштето е должно континуирано да работи на едукација и покренување на свеста во врска со врсничкото насилство (учество во обуки и проекти наменети за ученици и наставници за развивање на компетенции потребни за превенција на насилство).

Табела со распределба на улоги и одговорности

Категорија на лица	Клучни обврски	Начин на постапување	Забелешки
Директор	Усвојување и надзор на спроведување на интерниот акт	Го следи спроведувањето, носи одлуки во сложени ситуации	Одговорен за целокупната организација
Стручни соработници	Контакт лица за пријави, набљудување и преземање мерки	Водат записници, работат со ученици, информираат родители	Едно лице се назначува како официјално контакт-лице
Одделенски раководители / наставници	Информирање на учениците, следење на динамиката во одделението	Го претставуваат интерниот акт и Правилникот на часот на одделенска заедница	Мора да водат евиденција за спроведените часови
Административно-технички персонал (хигиеничари, друг технички персонал, секретари и други)	Набљудување на ученичко однесување во двор, ходници и заеднички простории	При забележано сомнително однесување, веднаш ги информираат стручните лица	Мора да бидат запознаени со основните индикатори за насилство
Чувари или надворешно обезбедување	Препознавање ризични ситуации, спречување на насилни дејства	Подготвени да реагираат и пријават инциденти на одговорното лице во училиштето	Треба да имаат основна обука за комуникација со ученици
Ученици	Почитување на правилата и пријавување на насилство	При сомнеж или сведоштво, се обраќаат на наставник или соработник	Обучени на часовите на одделенска заедница
Родители/старатели	Соработка со училиштето, информирање за промени кај децата	Реагираат доколку детето пренесе искуство со насилство	Да се вклучат во активности за подигнување на свеста

Член 4

Секој е должен да пријави насилство или сомнеж за насилство над ученик без разлика дали насилството се случило во училиштето, на пат до училиштето, во училишниот двор, или во домот на ученикот. Секој ученик може да пријави насилство на секој вработен со кого чувствува дека може да разговара и да му верува.

Вработените се должни веднаш да го прекинат насилството. Запирањето на насилството е обврска на секој вработен кој ја добил информацијата за случајот или бил сведок на насилството.

Целта на интервенцијата во случаи на насилство е да се прекине насилството, да се заштити жртвата, да се промени однесувањето на сторителот и да се влијае врз факторите кои придонеле за појавување на насилството. При реализација на активностите во секоја од фазите на интервенција училиштето ги применува насоките дадени во Упатството за постапка за пријавување и заштита на ученик жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување.

Категоризирањето на насилството по нивоа, има за цел да осигура еднакво постапување (интервенција) во ситуации кога учесници се ученици (ученик-ученик, ученик-вработен).

Исти форми на насилство можат да се појават во повеќе нивоа, но се разликуваат според интензитетот, степенот на ризик, зачестеноста, последиците и учесниците.

Табела 1 – Прво ниво

Физичко насилство	Емоционално/ психичко насилство	Социјално насилство	Сексуално насилство/ злоупотреба	Кибернасилство
- удирање „чврги“, - буткање, - штипење, - гребење, - кубење, - гризење, - сопнување, - шутирање, - валкање, - уништување на предмети.	- исмевање, - омаловажување, - озборување, - навредување, -ословување со погрдни имиња, - пцуење, - имитирање, - „прозивање“.	- дофрлање, - потсмевање, - игнорирање.	- дофрлање, - пцуење, - негативни коментари, - гестикулации со сексуална алузија.	- повремени вознемирувачки повици на телефон, - вознемирувачки СМС, ММС-пораки, - вознемирувачки пораки на социјалните мрежи итн.

Табела 2 – Второ ниво

Физичко насилство	Емоционално/ психичко насилство	Социјално насилство	Сексуално насилство/ злоупотреба	Кибернасилство
- шлаканици, - удирање, - газење, - кинење на облеката, - затворање, - плукање, - одземање и уништување на сопственост.	- уценување, - закани, - неправедно казнување, - етикетирање, - забрана за комуницирање, - исклучување, - отфрлање, - манипулрање.	- сплеткарење, - игнорирање, - отфрлање, - невклучување, - неприфаќање, - манипулирање, - експлоатација, - исклучување од групата врз дискриминаторска основа, - навреди и вознемирување врз дискриминаторска основа.	- сексуално допирање, - покажување на порнографски материјал, - покажување на интимните делови на телото, - соблекување.	- огласи, - клипови, - блогови, - злоупотреба на форуми и четувања, - сексуално насилство во видеоигри, - снимање со камера на насилни сцени, - дистрибуирање на приватни снимки и слики без согласност.

Табела 3 – Трето ниво				
Физичко насилство	**Емоционално/ психичко насилство**	**Социјално насилство**	**Сексуално насилство/ злоупотреба**	**Кибернасилство**
- тепачка, давење, фрлање кои резултираат со сериозни физички последици /укажана помош од лекар, - напад со палка, нож, оружје или со друг предмет, кој може да има сериозни физички последици или фатален исход, - предизвикување на изгореници, - забрана на храна и спиење, - изложување на ниски температури.	- заплашување со уцена, - рекетирање, - ограничување на движење, - наведување на користење на психоактивни супстанции (легални или нелегални), - вклучување во секти, - занемарување.	- сериозни закани за животот, - изживување на група над поединец/група, - дискриминација, - организирање на затворени групи (кланови), - навреди и вознемирување врз дискриминаторска основа.	- заведување од страна на возрасни, - подведување, - злоупотреба на моќта, - наведување, - изнудување и принудување на сексуална активност, - силување, - полов напад врз дете кое не навршило 14 години, - задоволување на полови нагони пред друг, - обљуба со злоупотреба на положбата.	- дистрибуирање или објавување на приватни снимки и слики без согласност, - снимање на вулгарни и насилни сцени кои се масовно дистрибуирани, - прикажување на порнографски материјал, - производство и дистрибуција на порнографски материјал.

Член 5

Кога станува збор за инцидент на насилство, без значајни последици, кој се случува прв пат и е на прво ниво, вработениот кој го прекинал насилството не е обврзан да го повика контакт-лицето за пријавување на насилството туку сам треба да ја смири ситуацијата. Во случај да процени дека не може самостојно да влијае или ситуацијата почнува повторно да ескалира, ќе го повика контакт-лицето.

На прво ниво одделенскиот раководител самостојно презема активности во соработка со родителите, во смисла на поинтензивна воспитна работа со ученикот, групата на ученици или со паралелката и уредно водење на евиденција за преземените мерки.

Кога станува збор за инцидент на насилство од второ ниво вработениот кој го прекинал насилството е должен да го извести/повика контакт-лицето за пријавување на насилството, кое може, во зависност од ситуацијата, да одлучи да повика и претставници од други институции. Пред да повика други институции задолжително го известува директорот на училиштето, освен во случаите кога поради итност мора веднаш да се повика полиција или здравствена служба.

На второ ниво, одделенскиот раководител презема активности во соработка со стручен соработник од училиштето (психолог, педагог, специјален едукатор и рехабилитатор) и/или со директорот, со задолжително учество на родителите, во смисла на интензивна воспитна работа со ученикот, групата на ученици или со паралелката и уредно водење на евиденција за договорените и преземените мерки.

Доколку мерките не се делотворни, ќе се преземат активности за постапка на изрекување на педагошки мерки, во согласност со законот.

Член 6

Кога станува збор за инцидент на насилство од трето ниво вработениот кој го прекинал насилството е должен да го повика контакт-лицето за пријавување на насилството.

На трето ниво активностите и мерките ги презема директорот на училиштето во соработка со стручниот тим од училиштето (психолог, педагог, специјален едукатор и рехабилитатор), со задолжително вклучување на родителите и надлежни органи, организации и служби (полиција, центар за социјална работа, здравствена установа и други). Пред да повика други институции контакт-лицето задолжително го известува директорот на училиштето, освен во случаите кога поради итност мора веднаш да се повика полиција или здравствена служба. Активностите кои ќе се одвиваат треба да бидат во согласност со Правилникот.

На ова ниво задолжително се спроведува воспитна работа со интензитет прилагоден на потребите на ученикот, како и преземање активности од постапката за изрекување на педагошки мерки, во согласност со законот.

Член 7

Во случај на насилство меѓу учениците во училиштето, сите вработени се должни:

- да побараат од учесниците во конфликтот веднаш да го прекинат насилното однесување, со решителен, но мирен глас;
- да ги разделат учениците, да го спречат меѓусебниот физички контакт или насилно однесување;
- од останатите ученици да побараат да се оддалечат, користејќи при тоа мирен, но решителен тон;
- да се пружи помош на повредениот ученик;
- да се известат одделенскиот раководител и контакт лицата.

Посебните должности при интервенциите во случај на насилно однесување во училиштето произлегуваат од правата и обврските кои се во описот за одредено работно место.

Член 8

По смирувањето на ситуацијата и добивањето информации од разговорите со сите вмешани и сведоци на насилството, училиштето одлучува дали и кои мерки на заштита ќе се спроведат.

Планот за заштита на ученикот жртва и промена на однесување на сторителот може да вклучува:

- Психо-социјална поддршка на жртвата од страна на училишниот психолог или други стручни соработници;
- Мерки за физичко одделување на жртвата од сторителот или преместување во друга паралелка;
- Мерки за промена на однесувањето на сторителот кои вклучуваат психо - социјална поддршка од психолог и упатување на родителот на психосоцијално советување во надлежната установа.
- Педагошки мерки кон сторителот- согласно Закон за основно образование. Се изрекува само во случаите кога мерките за промена на однесувањето не покажуваат резултати.
- Преместување на сторителот во друго училиште - овие мерки се користат за заштита на жртвата од насилство (во случаи кога има голема траума за жртвата со последици врз здравјето и психо-физичкиот развојот на жртвата).
- Мерки за поддршка на набљудувачите или сведоците-овие мерки вклучуваат разговарање, објаснување на случајот и околностите. Не смеат да се водат во присуство на ученикот жртва и ученикот сторител. Овие ученици може да се вклучат во едукативни

активности, предавања и работилници на теми поврзани со случаи на насилство, за ненасилна комуникација и врсничка поддршка на жртви на насилство.
Сите мерки кои се однесуваат на жртвата мора да се донесат со нејзино вклучување, согласување и земање предвид на нејзините желби и потреби.
Родителите /старателите на жртвата и на сторителот се вклучуваат во изработка на планот за заштита на ученикот жртва и промена на однесувањето на сторителот, секогаш кога тоа не е спротивно на принципот на најдобар интерес на детето.

Член 9

Контакт лицата се должни да го евидентираат секој случај на насилство над ученик во Формулар за евиденција на насилство според Правилникот. Во формуларот се евидентираат случаите на насилство од ниво 1 кои се повторуваат и случаите од ниво 2 и ниво 3. За случаите од ниво 1 доколку не е вклучено контакт-лицето за насилство, евиденцијата и водењето на разговори ја прави одделенскиот раководител/одговорниот наставник.

Член 10

Целокупната документација за случаите на насилно однесување се чува кај стручната служба на училиштето и мора да биде заштитена од било каков вид на злоупотреба. Училиштето е должно секогаш кога има потреба да соработува со институциите на системот со цел поуспешна координација на активностите.

Член 11

Овој Интерен акт влегува на сила од денот на негово донесување.

Директор

Валентина Димоска